

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

**Nacionalni pčelarski program
za razdoblje od 2017. do 2019. godine**

Zagreb, studeni 2016.

Sadržaj

1. UVOD-----	1
2. PRAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE NACIONALNOG PČELARSKOG PROGRAMA ZA RAZDOBLJE OD 2017. DO 2019. GODINE -----	1
3. RAZDOBLJE TRAJANJA PČELARSKOG PROGRAMA-----	2
4. EVALUACIJA DOSADAŠNJIH REZULTATA PRETHODNOG NACIONALNOG PČELARSKOG PROGRAMA ZA RAZDOBLJE OD 2014. DO 2016. GODINE-----	2
5. OPIS METODE PRIMIJENJENE ZA ODREĐIVANJE BROJA KOŠNICA U SKLADU S ČLANKOM 2. DELEGIRANE UREDBE (EU) 2015/1366-----	4
6. STUDIJA O STRUKTURI PROIZVODNJE I STAVLJANJA PROIZVODA NA TRŽIŠTE U REPUBLICI HRVATSKOJ-----	4
7. PROCJENA POTREBA PČELARSKOG SEKTORA KORIŠTENA U IZRADI PČELARSKOG PROGRAMA -----	8
8. OPIS CILJEVA PČELARSKOG PROGRAMA I POVEZANOSTI IZMEĐU TIH CILJEVA I ODABRANIH MJERA IZ PODRUČJA PČELARSTVA-----	9
9. OPIS AKTIVNOSTI KOJE ĆE SE PROVODITI U OKVIRU ODABRANIH MJERA IZ PODRUČJA PČELARSTVA UKLJUČUJUĆI PROCIJENJENE TROŠKOVE I FINANCIJSKI PLAN RAŠČLANJEN PO GODINAMA I PO MJERAMA-----	10
9.1 Pregled ukupno predviđenih troškova provedbe pčelarskog programa-----	14
10. KRITERIJI KAKO BI SE OSIGURALO DA NE DOĐE DO DVOSTRUKOG FINANCIRANJA PČELARSKOG PROGRAMA U SKLADU S ČLANKOM 5. DELEGIRANE UREDBE (EU) 2015/1366-----	15
11. POKAZATELJI USPJEŠNOSTI KORIŠTENI ZA SVAKU ODABRANU MJERU U PODRUČJU PČELARSTVA-----	15
12. PROVEDBENI ARANŽMANI ZA PČELARSKI PROGRAM-----	17

1. Uvod

Pčelarstvo je u Republici Hrvatskoj tradicionalna poljoprivredna grana. U Republici Hrvatskoj se do danas održala autohtona pasmina pod nazivom „siva“ pčela (*Apis mellifera carnica*). Poznata je po svojoj mirnoći, radišnosti i dobroj orijentaciji u prostoru. Zbog tih je odlika vrlo cijenjena, a posebice je njen izniman značaj u poljoprivredi, šumarstvu i održivosti ekosustava.

Pčelarstvo u Republici Hrvatskoj ima veliki gospodarski značaj. Pčelinji proizvodi – med, pelud, vosak, propolis, matična mliječ, te pčelinji otrov upotrebljavaju se kao hrana i dodatak prehrani zbog svojih funkcionalnih svojstava. Ukupna vrijednost svih pčelinjih proizvoda je daleko manja od značaja i koristi od oprašivanja bilja. Medonosne su pčele najvažniji i najbrojniji prirodni oprašivači. One oprašivanjem sudjeluju u stvaranju dodane vrijednosti u biljnoj proizvodnji, te su tako u nekim segmentima te proizvodnje ključne (oprašivanje različitog kultiviranog bilja, u sjemenarstvu i sl.). Jednako je značajna i njihova uloga u oprašivanju samoniklog bilja, čime pridonose očuvanju ukupne biološke raznolikosti. Uloga je pčela u ekosustavu nezamjenjiva i stoga što se brojnost drugih prirodnih oprašivača smanjuje nestajanjem njihovih staništa intenziviranjem poljoprivrede, kao i uslijed primjene različitih sredstava za zaštitu bilja.

Republika Hrvatska zbog različitih klimatskih zona (mediteranska, kontinentalna, gorska) ima i različite uvjete za razvoj pčelarstva. Različitost i bogatstvo biljnih vrsta omogućuje proizvodnju mnogih vrsta meda, kao što su od uniflornih: kestenov, bagremov, kaduljin, lipov, vriesov, suncokretov i med od amorge, od multiflornih cvjetni i livadni med, te crnogorični i bjelogorični medljikovci.

2. Pravna osnova za donošenje Nacionalnog pčelarskog programa za razdoblje od 2017. do 2019. godine

Nacionalni pčelarski program za razdoblje od 2017. do 2019. godine (u daljnjem tekstu: pčelarski program) donosi na temelju:

- Zakona o poljoprivredi (Narodne novine, broj 30/15.) radi unaprjeđivanja uvjeta za proizvodnju i trženje pčelinjih proizvoda (u daljnjem tekstu: Zakon o poljoprivredi)
- Uredbe (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007 (Službeni list L 347, 20.12.2013.) (u daljnjem tekstu: Uredba (EU) br. 1308/2013)
- Delegirane Uredbe Komisije (EU) 2015/1366 od 11. svibnja 2015. o dopuni Uredbe (EZ) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu potpore u pčelarskom sektoru (Službeni list L 211, 8. 8. 2015.) (u daljnjem tekstu: Delegirana Uredba Komisije (EU) 2015/1366)
- Provedbene Uredbe Komisije (EU) 2015/1368 od 6. kolovoza 2015. o utvrđivanju pravila primjene Uredbe (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu potpore u pčelarskom sektoru (Službeni list L 211, 8. 8. 2015.) (u daljnjem tekstu: Provedbena Uredba Komisije (EU) 2015/1368).

3. Razdoblje trajanja pčelarskog programa

Razdoblje trajanja pčelarskog programa: 1. kolovoza 2016. – 31. srpnja 2019. godine.

Rokovi za provođenje pčelarskog programa određeni su:

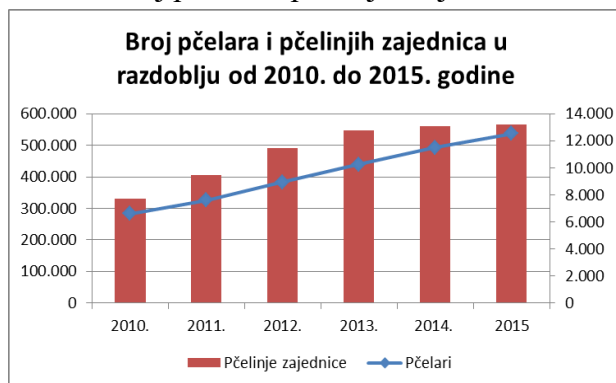
- Uredbom (EU) br. 1308/2013
- Delegiranom Uredbom Komisije (EU) 2015/1366
- Provedbenom Uredbom Komisije (EU) 2015/1368.

Detaljni rokovi provedbe pojedinih mjera bit će određeni posebnim pravilnikom.

4. Evaluacija dosadašnjih rezultata prethodnog Nacionalnog pčelarskog programa za razdoblje od 2014. do 2016. godine

Prema raspoloživim podacima iz Evidencije pčelara i pčelinjaka u Republici Hrvatskoj na dan 30. studenoga 2015. godine, u 2015. godini pčelarenjem se bavilo 12.526 pčelara te je zabilježeno 564.616 pčelinjih zajednica. Broj pčelara i pčelinjih zajednica u Republici Hrvatskoj bilježi konstantan porast te je tako njegov rast nastavljen i tijekom provedbe Nacionalnog pčelarskog programa za razdoblje od 2014. do 2016. godine gdje je broj pčelara od početka primjene prethodnog programa od 1. rujna 2013. godine porastao za 28,5% a pčelinjih zajednica za 12,9%.

Slika 1. Broj pčelara i pčelinjih zajednica u razdoblju od 2010. do 2015. godine.

Izvor podataka: Hrvatski pčelarski savez, obrada Ministarstvo poljoprivrede.

Stalan porast broja pčelara i pčelinjih zajednica iz godine u godinu može se zahvaliti dobroj organiziranosti pčelara, potrebama tržišta i potporama ovom sektoru, iako su se loše vremenske prilike u 2014. godini negativno odrazile na prinos meda.

U Republici Hrvatskoj zastupljeno je pretežno stacionarno pčelarstvo, gdje tek dio pčelara (24%) seli svoje pčelinje zajednice te se uz zastupljenost velikog broja pčelara hobista bilježi prosječan broj od 45 pčelinjih zajednica po pčelinjaku. Tijekom provedbe prethodnog pčelarskog programa zabilježene su ekstremne klimatološke promjene koje su se značajno odrazile na pčelarsku proizvodnju i proizvodnju meda, no usprkos tome broj pčelara i pčelinjih zajednica je održan na stabilnoj razini.

Navedeno se može zahvaliti utjecajima prethodnog pčelarskog programa koji je u zadnjoj godini provedbe i u sklopu kojega se je tijekom cijelog programskog razdoblja provodilo svih šest mjera, ali s različitim intenzitetom korištenja od strane pčelara.

Najznačajnija mjera u provedbi prethodnog pčelarskog programa bila je suzbijanje varooze pčela gdje je za provedbu ove mjere posljednje dvije pčelarske godine u sklopu prethodnog pčelarskog programa iskorišteno 57,62% utrošenih sredstava. Isti intenzitet korištenja mjere očekuje se i u zadnjoj godini provedbe prethodnog programa koji je završio 31. kolovoza 2016. godine. Mjera je bila usmjerena na potporu nabavci odobrenih veterinarsko-medicinskih proizvoda za suzbijanje nametnika varooze na pčelama tijekom ljetnog tretiranja pčelinjih zajednica. Glavni nedostatak mjere uočen je u relativno malom broju dostupnih aktivnih tvari koje su sadržavali veterinarsko-medicinski proizvodi te se izmjenama ove mjere pčelarima omogućila nabavka organskih kiselina koje su se pokazale uspješnima u suzbijanju ovoga nametnika te šećera koji je služio kao pomoćno sredstvo za poboljšanje efikasnosti kod primjene pojedinih veterinarsko-medicinskih proizvoda te za jačanje otpornosti pčelinje zajednice.

Druga mjera po značaju korištenja sredstava u provedbi prethodnog pčelarskog programa je tehnička pomoć pčelarima i udruženjima pčelara u sklopu koje je pčelarima omogućena potpora nabavci pčelarske opreme te pčelarskim udruženjima pomoć u organizaciji edukacija pčelara po pitanju raznih tema u području pčelarstva. Kroz mjeru je tijekom dvogodišnje provedbe prethodnog programa iskorišteno 24,34% utrošenih sredstava, a zbog svojeg značaja jednaki intenzitet korištenja očekuje se i na kraju zadnje godine provedbe prethodnog programa. Prednost mjere iskazala se kroz obnovu potencijala za što efikasnije korištenje proizvodnih kapaciteta pčelinjaka te znanja pčelara u bavljenju pčelarskom proizvodnjom.

Treća mjera po značaju korištenja sredstava u provedbi prethodnog pčelarskog programa je mjera kojom se podupire obnova pčelinjeg fonda, kroz koju je tijekom dvogodišnje provedbe prethodnog pčelarskog programa iskorišteno 8,39% utrošenih sredstava. Mjerom je pružena potpora nabavi kvalitetnih testiranih matice, a korisnici mjere su bili njihovi uzgajivači. Mjera je od posebnog značaja i radi očuvanja sive pčele koja je autohtona pasmina pčela u Republici Hrvatskoj.

Četvrta mjera po značaju korištenja sredstava je racionalizacija troškova selećeg pčelarstva u sklopu koje je pčelarima omogućena potpora nabavci opreme za ovu namjenu. U sklopu dvogodišnje provedbe prethodnog pčelarskog programa za ovu mjeru iskorišteno je 6,72% utrošenih sredstava. Zbog sve izraženijeg interesa pčelara za ovaj način pčelarenja očekuje se jednaki intenzitet korištenja sredstava potpore i u zadnjoj godini prethodnog pčelarskog programa.

Peta mjera po značaju korištenja sredstava je suradnja sa specijaliziranim tijelima za provedbu programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda. Kroz dvogodišnju provedbu prethodnog pčelarskog programa za ovu mjeru iskorišteno je 2,79% utrošenih sredstava. Mjerom su sufinancirana istraživanja znanstvenih institucija iz područja pčelarstva koja su se provodila na testnim pčelinjacima.

Šesta mjera po značaju korištenja sredstava je mjera potpore laboratorijima koji provode analitiku fizikalno-kemijskih parametra, kao i utvrđivanje botaničkog podrijetla meda. Za ovu mjeru u sklopu dvogodišnje provedbe prethodnog pčelarskog programa iskorišteno je 0,14% utrošenih sredstava. Prednost mjere je što je potporom pčelarima omogućena povoljnija laboratorijska analiza kvalitete meda za pčelare prije stavljanja na tržište.

5. Opis metode primijenjene za određivanje broja košnica u skladu s člankom 2. Delegirane Uredbe Komisije (EU) 2015/1366

U Republici Hrvatskoj je od 2008. godine na snazi Pravilnik o držanju pčela i katastru pčelinje paše (Narodne novine, br. 18/08, 29/13, 42/13 i 65/14) kojim se, između ostalog, uređuje vođenje Evidencije pčelara i pčelinjaka (u daljnjem tekstu: Evidencija) u koju moraju biti upisani svi pčelari i pčelinjaci, a koju za potrebe Ministarstva poljoprivrede vodi Hrvatski pčelarski savez (u daljnjem tekstu: HPS). HPS, koji predstavlja krovnu organizaciju pčelara u Republici Hrvatskoj, ima obvezu prikupljanja te ažuriranja podataka o pčelarima i pčelinjacima. Propisani su obvezni podaci koji se za pčelara vode u Evidenciji a koji sadržavaju:

- status pčelara: fizička osoba, obrt, pravna osoba
- datum rođenja (za fizičku osobu)
- broj žiro računa pčelara; IBAN
- osobni identifikacijski broj (OIB).

Pored osnovnih podataka u Evidenciji se vode i dodatni podaci koji se evidentiraju na propisanom obrascu prilikom prvog upisa pčelara, a koji sadrže podatke o načinu pčelarenja (konvencionalna proizvodnja, ekološka proizvodnja, uzgoj matica), podatke o članstvu u pčelarskoj udruzi, tipu košnica na pčelinjaku, lokaciji stacionarnih pčelinjaka prema koordinatama i podatke o selećem pčelarenju.

Pčelar ima jednom godišnje obvezu HPS-u dostaviti podatke o brojnom stanju pčelinjih zajednica te o drugim promjenama na svom pčelinjaku na za to propisanom obrascu. Podatke o brojnom stanju pčelinjih zajednica spremnih za prezimljavanje pčelar je dužan dostaviti u roku određenom člankom 2. Delegirane Uredbe Komisije (EU) 2015/1366.

Evidencija je sastavni dio Jedinственog registra domaćih životinja u kojem se vode svi podaci o domaćim životinjama u Republici Hrvatskoj sukladno Zakonu o veterinarstvu (Narodne novine, br. 82/13 i 148/13).

6. Studija o strukturi proizvodnje i stavljanja proizvoda na tržište u Republici Hrvatskoj

Pčelarstvo Republike Hrvatske karakterizira:

- velika raznolikost pčelara (po dobi, obrazovanju, veličini gospodarstva)
- velik broj raznolikih proizvoda (velik broj vrsta uniflornog i multiflornog meda, pelud, propolis, matična mliječ, matice, paketni rojevi)
- različiti oblici ponude na tržištu (na mjestu proizvodnje, tržnicama, malobrojnim specijaliziranim dućanima, te u prodaji na veliko otkupljivačima).

Podaci koji opisuju stanje u pčelarstvu prikupljeni su iz Evidencije pčelara i pčelinjaka koju vodi HPS, te iz ankete provedene među pčelarima. Pčelari u Republici Hrvatskoj imaju obavezu registrirati se u evidenciju pčelara i pčelinjaka Hrvatskog pčelarskog saveza.

Sljedeća analiza stanja sektora planira se provesti u okviru pčelarskog programa za razdoblje od 2017. do 2019. godine.

Tržište meda

Plasman meda na tržištu ovisi o veličini pčelarskog gospodarstva. Pčelari s manjim brojem zajednica dominantno prodaju med jednim od oblika izravne prodaje (na mjestu proizvodnje, na lokalnim tržnicama). S povećanjem broja zajednica raste udio prodaje na veliko. Izravna prodaja obuhvaća 74,35% pčelara, dok u prodaji na veliko sudjeluje 25,65% pčelara. Prodaju u trgovačkim lancima i supermarketima pokrivaju veliki dobavljači i subjekti koji pretpakiravaju med.

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, u Republici Hrvatskoj je registrirano 27 otkupljivača/subjekata koji pretpakiravaju med, različitog kapaciteta (obujma) pakiranja, koji u različitim udjelima sudjeluju na tržištu.

Tablica 1. Uvoz meda u Republiku Hrvatsku

Godina	Kg	Eur	eur/kg
2013.	330.429	803.432	2,43
2014.	544.028	1.264.645	2,32
2015. (1-10 mj)	853.374	2.135.362	2,50

Izvor: Hrvatska gospodarska komora

Zabrinjavajući je trend porasta uvoza meda. Detaljni podaci dostupni su za 2014. i 2015. godinu. Najveći udio uvezenog meda 2014. godine je iz Kine, te je iznosio 428.040 kg ili 78,68%, a med je uvezen po vrlo niskoj cijeni koja je u prosjeku iznosila 13,01 kn ($\approx 1,70\text{€}$). Ovakav uvoz meda po izrazito niskim cijenama zabrinjava pčelare, te postavlja upitnim njihovu poziciju na tržištu. Drugi izražen trend je povećanje količina uvezenog meda. Premda za 2015. godinu raspoložemo podacima za prvih 10 mjeseci, vidljivo je da je uvoz premašio 850 tona, od čega je 592,7 tona uvezeno iz Kine, ponovo po vrlo niskoj cijeni od 13,96 kn po kilogramu ($\approx 1,83\text{€}$).

Tablica 2. Izvoz meda i prodaja na međunarodnom tržištu

Izvoz	Kg	Eur	eur/kg
2013.	161.996	849.430	5,24
2014.	196.091	869.614	4,43
2015. (1-10 mj)	318.107	1.451.665	4,56

Izvor: Hrvatska gospodarska komora

Izvoz iz Republike Hrvatske tijekom 2013. i 2014. godine bio je 162, odnosno 196 tona. Prema podacima Hrvatske gospodarske komore, najveći udio meda izvezen je u Bosnu i Hercegovinu (35,63%) te na Kosovo (10,06%). U unutarnjem prometu u Europske unije, najviše meda prodano je u Italiji (45,40%). Tijekom prvih 10 mjeseci 2015. godine, nastavljen je izvoz meda iz Republike Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu (11,32%), na Kosovo (4,62%), a otvaraju se i nova tržišta (Australija 3,37%, Švicarska 2,29%). Nastavljen je i promet medom unutar Europske unije (Italija, Njemačka).

Broj pčelara

Broj registriranih pčelara i pčelinjih zajednica u Republici Hrvatskoj je u porastu, što je posljedica interesa za pčelarstvo, ali isto tako i sve boljeg evidentiranja pčelara. U razdoblju od 2013. do kraja 2015. godine vidljiv je veći porast broja pčelara, a nešto manji porast broja pčelinjih zajednica. Očekujemo da će se ovaj trend nastaviti i u nadolazećem razdoblju.

Tablica 3. Broj pčelara i pčelinjih zajednica u razdoblju od 2013. do 2015. godine

Godina	2013.	2014.	2015.
Broj pčelara	10.265	11.505	12.526
Broj pčelinjih zajednica	547.281	560.424	564.736
Broj zajednica po pčelaru	53,32	48,71	45,09

Izvor: Hrvatski pčelarski savez, Evidencija pčelara i pčelinjaka-upis na dan 17. prosinca 2015. godine

Broj pčelara s više od 150 košnica i ukupan broj košnica kojima upravljaju pčelari s više od 150 košnica

Više od 150 pčelinjih zajednica posjeduju 342 evidentirana pčelara, što čini 2,73% od ukupnog broja. Profesionalni pčelari imaju ukupno 82.803 zajednice, te je njihov udio 14,66% od ukupnog broja. Profesionalni pčelari u prosjeku pčelare s 242 zajednice po pčelinjaku.

Tablica 4. Veličina pčelinjaka prema broju pčelinjih zajednica u Republici Hrvatskoj u 2015. godini

Veličina pčelinjaka (broj zajednica na pčelinjaku)	Broj pčelara	% pčelara	Broj pčelinjih zajednica	% pčelinjih zajednica
1-30	6.265	49,98	98.179	17,38
31-150	5.928	47,29	383.754	67,95
>150	342	2,73	82.803	14,66
Ukupno	12.535	100,00	564.736	100,00

Izvor: Hrvatski pčelarski savez, Evidencija pčelara i pčelinjaka-upis na dan 17. prosinca 2015. godine

Broj pčelara koji pčelare s malim brojem zajednica (do 30) je 6.265 ili gotovo 50,00% ukupnog broja. Ukupno posjeduju 98.179 zajednica, što čini 17,38% od ukupnog broja.

Sličan broj pčelara (5.928) posjeduje između 31 i 150 zajednica, i čine 47,29% ukupnog broja pčelara, a posjeduju ukupno 383.754 zajednica ili 67,95%.

Broj pčelara organiziranih u pčelarske udruge

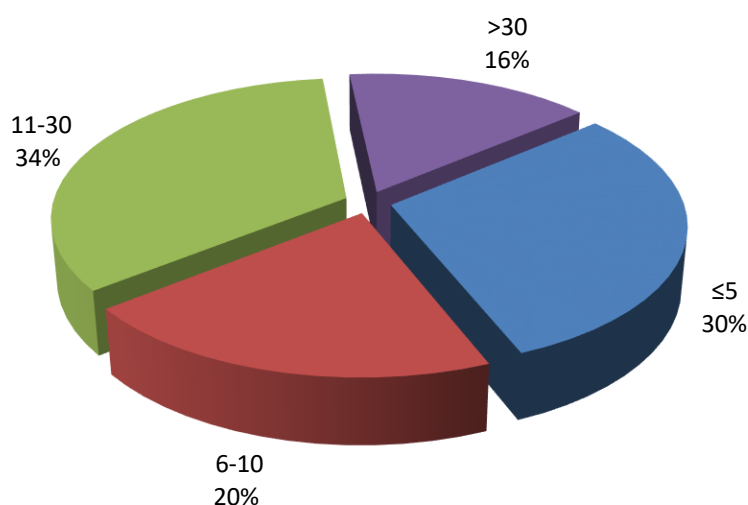
Većina je pčelara organizirana u lokalne pčelarske udruge. Organizacija koja okuplja većinu pčelarskih udruga i pčelara na području Republike Hrvatske je Hrvatski pčelarski savez, u kojem je 2015. bilo 7.180 članova.

Godišnja nacionalna proizvodnja meda u kg tijekom dvije kalendarske godine koje su neposredno prethodile izradi pčelarskog programa

Podaci o proizvodnji meda po pčelinjoj zajednici prikupljeni su kroz anketu, koja je provedena tijekom 2015. godine u kojoj je sudjelovalo 845 pčelara ili 6,75% od ukupno evidentiranih.

Najveći udio (65,92%) pčelara je iz kontinentalne regije, zatim iz mediteranske (28,99%) i najmanji iz gorske (5,09%), što korespondira s podacima iz evidencije pčelara i pčelinjaka HPS-a. Bavljenje pčelarstvom zahtijeva kontinuirano stjecanje novih znanja, kako kroz teoretsku i praktičnu obuku, tako i kroz praktično iskustvo. Od anketiranih pčelara, njih 30% se bavi pčelarstvom do 5 godina. U skupini koja ima praktično iskustvo od 6 – 10 godina je 20% pčelara, dok se gotovo polovica pčelara (49,53%) bavi pčelarstvom duže od 10 godina.

Slika 2. Udio (%) pčelara prema godinama iskustva u pčelarstvu

Ukoliko se procijeni ukupna proizvodnja meda u razdoblju od 2013. do 2015. godine u Republici Hrvatskoj temeljem podataka o prosječnoj proizvodnji anketiranih pčelara, ista je bila najniža 2014. godine uslijed vrlo nepovoljnih klimatskih uvjeta i iznosila je 6.269 tona, dok je 2015. bila 11.477 tona.

Raspon cijena višecvjetnog meda na mjestu proizvodnje

Većina pčelara (63,55%) ne seli svoje zajednice na pašu, dok 25,44% pčelara kombinira stacionirani i seleći način pčelarenja, a 11,01% pčelara su seleći.

Uslijed velike raznolikosti klimatskih i pašnih uvjeta, proizvodi se čitav niz različitih vrsta meda. Glavni izvor nektarne paše je bagrem za većinu pčelara, dok je druga po važnosti livada, a zatim slijede kesten, lipa, suncokret, medljike. U mediteranskoj regiji prevladava kadulja, drača, livada, a u gorskoj medun i livada. Ovisno o biljnom porijeklu meda, različita je i prodajna cijena.

Prodajna cijena višecvjetnog meda na mjestu proizvodnje kretala se u rasponu od 18,00 do 80,00 kuna, a srednja vrijednost bila je 45,44 kune. Najučestalija (mode) cijena za kg višecvjetnog meda je 40,00 kuna.

Dio pčelara proizvodi i ostale pčelinje proizvode: pelud, matičnu mliječ, propolis, međutim ova je proizvodnja relativno mala, te se sve količine ovih proizvoda prodaju u mjestu proizvodnje.

Raspon veleprodajnih cijena višecvjetnog meda u rinfuzi

Cijene u otkupu kretale su se u rasponu od 18,00 do 70,00 kuna, a srednja vrijednost iznosila je 26,50 kuna. Najučestalija (mode) cijena bila je 22,00 kune.

Procijenjeni prosječni prinos meda u kg po košnici i po godini

Proizvodnja meda po pčelinjoj zajednici uvelike ovisi o vremenskim prilikama i sastavu biljnog pokrova, te su i podaci stoga prikazani po godinama i regijama.

Tablica 5. Prosječna proizvodnja meda po pčelinjoj zajednici u razdoblju od 2013 do 2015 godine u kilogramima

Regija	2013.	2014.	2015.
Gorska	14,88	11,16	16,01
Kontinentalna	18,01	11,36	21,88
Mediterranska	13,32	10,79	17,64
Ukupno	16,43	11,19	20,32

Izvor: Anketa

Procijenjeni prosječni trošak proizvodnje (fiksni i varijabilni) po kg proizvedenog meda

Procjena prosječnih troškova (fiksni i varijabilni) po kilogramu proizvedenog meda obuhvaća sve regije Republike Hrvatske, a praćena je kroz duže vremensko razdoblje (od 2009. do 2015. godine) provođenjem anketa i istraživanja. Prosječni trošak (fiksni i varijabilni) po kilogramu proizvedenog meda iznosio je 16,12 kuna ili 2,11 €. Za izračun iznosa u eurima korišten je tečaj Europske središnje banke na dan 31. prosinca 2015. godine.

7. Procjena potreba pčelarskog sektora korištena u izradi pčelarskog programa

Područje Republike Hrvatske obuhvaća tri različite klimatske i pašne regije: kontinentalno područje (obuhvaća središnju, sjeverozapadnu i istočnu Hrvatsku) i karakterizirano je kontinentalnom klimom, središnje planinsko područje sa subalpskom klimom, te priobalno i otočno područje s mediteranskom klimom.

Većina pčelara i pčelinjih zajednica rasprostranjena je na kontinentalnom području naše zemlje, a slijede mediteranska te planinska regija. Na području Republike Hrvatske prirodno je rasprostranjena siva pčela (*Apis mellifera carnica*) te je naša populacija zaštićena rasprostranjenošću iste pasmine u susjednim državama.

Po površini, Republika Hrvatska je relativno mala država, ali s obzirom na svoj geografski položaj, vrlo je raznolika, što omogućuje i veliku raznolikost u pristupu pčelarenju i raznolikost u proizvodima.

Pčelarstvo, kao ekonomska i socijalna aktivnost, ima ključnu ulogu u održivom razvoju ruralnih područja osiguravajući oprašivanje - važan servis u ekosustavu, čime doprinosi poboljšanju biološke raznolikosti samoniklog i kultiviranog bilja. Pčelarstvo je tradicionalno prisutno na području Republike Hrvatske. Na ovom području su se smjenjivale tehnologije i načini pčelarenja kroz stoljeća s dobro razvijenim pčelarenjem s nepokretnim saćem (pletare, šibljare). Bilo je malo seoskih gospodarstava koja nisu posjedovala barem nekoliko pletara. Ova tradicionalna aktivnost bila je prekinuta širenjem nametnika *Varroa destructor* krajem 70-ih godina prošlog stoljeća.

Cjelokupna populacija pčela u rukama je pčelara, a vrlo je malo divljih (feralnih) zajednica. Troškovi za pribor i opremu te sredstva i postupci za suzbijanje bolesti su visoki, tako da trošak u hobističkom držanju pčela vrlo često značajno nadilazi prihode, čime obeshrabruje uključivanje više osoba u pčelarstvo.

Hobi pčelari s manjim brojem zajednica često se oslanjaju na prirodni biološki ciklus u pčelinjoj zajednici kod izmjene matica, te su matice uglavnom rojevnog porijekla ili tihe izmjene. Mali pčelinjaci mogu osigurati dostatno oprašivanje za lokalno područje, te biti izvor

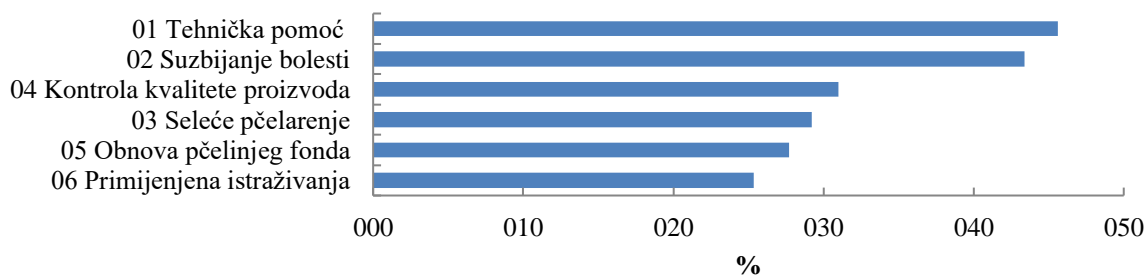
lokalnih pčelinjih proizvoda. Ovakvi pčelinjaci mogu sudjelovati u očuvanju kulture i tradicije, što se kod nas često zanemaruje.

Za cijelu Republiku Hrvatsku je karakteristično da je posljednjih desetljeća promijenjen i osuvremenjen tip košnica, međutim ovu promjenu nije pratila i promjena načina pčelarenja, odnosno tehnologije. Nedostatak adekvatnih objekata u pčelarstvu, te neadekvatna oprema i pribor, predstavljaju usko grlo u daljnjem razvoju pčelarstva.

Ključni problem u pčelarstvu danas predstavlja držanje pod kontrolom nametnika *Varroa destructor* koji je uzročnik bolesti varooze, te nove bolesti uzrokovane mikrosporidijom *Nosema ceranae*, koja samo na prvi pogled izgleda slična vrsti *Nosema apis*. Naime, uzročnik *Nosema ceranae* je prisutna u pčelinjoj zajednici tijekom cijele godine, stoga štete od bolesti koje uzrokuje nozemoze pčelari vrlo teško mogu prepoznati na svojim zajednicama. Zajednice oslabljene varoozom i nozemozom te ukoliko su izložene novim pesticidima vrlo često postaju pogodan medij za razvoj virusnih bolesti.

Prema anketi koja je provedena, većina anketiranih pčelara koristila je neku od mjera Nacionalnog pčelarskog programa za razdoblje od 2014. do 2016. godine. Anketirani pčelari su iskazali interes za daljnji nastavak provedbe mjera potpore razvoju pčelarstva i trženju pčelinjih proizvoda.

Slika 3. Udio (%) pčelara koji su iskazali interes za daljnji nastavak korištenja mjera prethodnog Nacionalnog pčelarskog programa za razdoblje od 2014. do 2016. godine

8. Opis ciljeva pčelarskog programa i povezanosti između tih ciljeva i odabranih mjera iz područja pčelarstva

Ciljevi pčelarskog programa su:

Cilj 1. Poboljšanje tehničkih uvjeta pčelarenja

Posljednjih godina zamjetan je interes za pčelarstvo te ulazak u pčelarenje mlađih osoba, što je od izuzetnog značaja jer je prosječna dob pčelara u Republici Hrvatskoj relativno visoka. Neophodno je i mladim pčelarima, ali i onima s iskustvom, osigurati bolje tehničke uvjete za pčelarenje, zamjenu dotrajale i nabavu odgovarajuće opreme, čime se ujedno povećava i sigurnost proizvoda. Ujedno je cilj omogućiti adekvatnu selidbu pčelinjih zajednica i time olakšati dostupnost pčelinjim pašama. Potrebno je podignuti razinu informiranosti i educiranosti pčelara (o tehnologiji, bolestima pčela, kvaliteti pčelinjih proizvoda, tržištu i sl.) te im omogućiti razvoj potrebnih vještina pčelarenja. Cilj je osnažiti servise dostupne pčelarima te osvježiti postojeće i izraditi nove materijale (multimedija, web, časopis) kako bi bili dostupni što širem krugu korisnika. Jedan dio materijala bio bi usmjeren i općoj javnosti s ciljem upoznavanja vrijednosti pčela u okolišu, kao i vrijednosti pčelinjih proizvoda.

Cilj 2. Zdravlje i vitalnost pčelinjih zajednica

Zdrave i vitalne pčele su temelj uspješne pčelarske proizvodnje. Cilj pčelarskog programa je smanjenje gubitaka pčelinjih zajednica uslijed pojave i/ili širenja pčelinjih bolesti te povećanje svjesnosti pčelara o značaju postavljanja sumnje na bolesti pčelinjih zajednica. Jedan od podciljeva je unaprjeđenje sustava evidencija o pčelarima, pčelinjacima i pčelinjim zajednicama. Značajan segment vitalnosti pčelinjih zajednica je zamjena matica maticama iz uzgojnog programa, koje, u skladu s novijim znanstvenim istraživanjima, trebaju potjecati iz sličnih klimatskih, pašnih i tehnoloških uvjeta.

Cilj 3. Sigurnost i kvaliteta pčelinjih proizvoda te njihova pozicija na tržištu

Značajan dio proizvoda pčelarstva plasira se kroz izravnu prodaju potrošačima. Međutim, svjedoci smo sve većeg uvoza meda (i drugih pčelinjih proizvoda) s tržišta trećih zemalja po vrlo niskim cijenama. Cilj programa je povećanje broja pčelara koji koriste analize meda i drugih pčelinjih proizvoda, uključivanje pčelara u postojeće ili nove sheme potvrđivanja kvalitete proizvoda, te promocija pčelinjih proizvoda prema potrošačima. Ujedno, neophodno je razviti sustav praćenja tržišta pčelinjih proizvoda.

Cilj 4. Primijenjena istraživanja

Primijenjena istraživanja neophodna su za rješavanje određenih problema koji se pojavljuju u pčelarskom sektoru. Stoga je njihov cilj stjecanje novih znanja koja se mogu koristiti za unaprjeđenje pčelarske tehnologije, zatim pronalaženje postupaka za poboljšanje zdravstvenog statusa pčelinjih zajednica, kao i unaprijeđenje proizvodnje pčelinjih proizvoda.

Povećan uvoz meda i drugih pčelinjih proizvoda s trećih tržišta dodatno ističe značaj i potrebu istraživanja metoda i parametara potvrđivanja autentičnosti vrste, zemljopisnog podrijetla te načina proizvodnje istih. Ujedno, neophodna su istraživanja kako bi se karakterizirali i standardizirali i ostali pčelinji proizvodi (vosak, pelud, matična mliječ i propolis).

9. Opis aktivnosti koje će se provoditi u okviru odabranih mjera iz područja pčelarstva uključujući procijenjene troškove i financijski plan raščlanjen po godinama i po mjerama

Provedbom mjera iz pčelarskog programa stvorit će se uvjeti za bolji položaj pčelarstva u Republici Hrvatskoj te stvoriti osnova za povećanje konkurentnosti u pčelarskom sektoru. Mjere koje će se provoditi tijekom odvijanja pčelarskog programa su:

1. tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara
2. suzbijanje štetnika i bolesti pčela, naročito varooze
3. racionalizacija troškova selećeg pčelarenja
4. mjere za potporu laboratorija za analizu pčelinjih proizvoda s ciljem potpore pčelarima da svoje proizvode plasiraju na tržište i povećaju njihovu vrijednost
5. obnavljanje pčelinjeg fonda
6. suradnja sa specijaliziranim tijelima za provedbu programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda
7. praćenje tržišta
8. poboljšanje kvalitete proizvoda s ciljem iskorištavanja potencijala proizvoda na tržištu.

1. Tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara

Ovom mjerom omogućava se modernizacija pčelarstva onim pčelarima koji su registrirani u Evidenciji pčelara neovisno o broju pčelinjih zajednica. Predmet mjere je sufinanciranje nabave pomagala, pribora i opreme koja se koristi u pčelarstvu. Svaki je pčelar odgovoran za proizvodnju zdravstveno ispravnih pčelinjih proizvoda. Jedan od uvjeta proizvodnje ispravnih pčelinjih proizvoda je adekvatna oprema, koja mora biti izrađena od odgovarajućih, higijenski prihvatljivih (netoksičnih, nehrđajućih) materijala. Pčelari će pomoću ove mjere lakše zamijeniti zastarjelu opremu koja je dotrajala ili neprimjerena i time omogućiti proizvodnju zdravstveno ispravnih pčelinjih proizvoda.

Drugi predmet ove mjere je sufinanciranje edukacije pčelara i senzorskih analitičara kroz stručna predavanja, seminare, radionice, tečajeve o svim temama relevantnim za pčelarstvo, čime se pčelarskim udrugama i HPS-u omogućuje organizacija stručne izobrazbe.

Kroz mjeru se žele povećati specifična znanja i vještine potrebne pčelarima za prepoznavanje i suzbijanje štetnika i bolesti pčelinjih zajednica. Kroz mjeru se planira omogućiti provođenje kontinuirane edukacije pčelara o klasičnim i komplementarnim metodama suzbijanja bolesti (tehnoškim, biotehničkim) u cilju povećanja udjela integriranog pristupa suzbijanju bolesti pčela, što uključuje izradu edukativnih multimedijalnih materijala i njihovu distribuciju pčelarima. Nužno je poboljšati protok informacija i omogućiti prijenos znanja prema pčelarima, neovisno o mjestu stanovanja, sufinanciranjem servisa koji su na raspolaganju pčelarima (web stranica HPS, časopis Hrvatska pčela). Neophodno je omogućiti povezivanje krovne udruge pčelara s drugim sličnim organizacijama izvan Republike Hrvatske i prisustvovanje specijaliziranim skupovima (npr. APIMONDIA), čime bi se značajno pridonijelo boljoj koordinaciji i razmjeni znanja i iskustava u i izvan Republike Hrvatske.

Mjera je povezana s ciljevima 1., 2., 3. i 4. iz točke 8. pčelarskog programa.

2. Suzbijanje štetnika i bolesti pčela, naročito varooze

Varooza uzrokuje značajne ekonomske štete, a smatra se da su nametnikom *Varroa destructor* invadirani svi pčelinjaci u Republici Hrvatskoj. Kako bi pčelari imali što veću mogućnost izbora sredstava koje će koristiti, a imajući u vidu sprječavanje pojave rezistentnosti, potrebno je omogućiti nabavu zakonski dopuštenih sredstava, čija je upotreba uvriježena već dugi niz godina u pčelarskoj praksi, s naglaskom na sredstva koja su obzirom na svoj sastav prihvatljiva i u ekološkoj proizvodnji što ih čini dodatno interesantnima za pčelare.

Cilj mjere je ispravno, pravovremeno i učinkovito kontrolirati i suzbijati štetnike i bolesti u pčelinjim zajednicama s posebnim naglaskom na smanjenje opasnosti od pojave rezistencije te osiguranje proizvodnje pčelinjih proizvoda bez rezidua sredstava koja se koriste za tretiranje varooze.

S obzirom na okruženje, nužno je planirati mjere informiranja pčelara o mogućem širenju štetnika, postavljanju sumnje na bolesti, razviti sustav monitoringa pojavnosti bolesti, te nabavi potrebne opreme, pribora, lijekova i ljekovitih sredstava.

Također je neophodno nadograđivati i poboljšati određene funkcionalnosti postojećeg sustava evidencije pčelara, kako bi se pravovremeno moglo reagirati u slučaju pojave ili širenja određenih bolesti ili štetnika.

Mjera je povezana s ciljevima 1. i 2. iz točke 8. pčelarskog programa.

3. Racionalizacija troškova selećeg pčelarenja

Ovom mjerom omogućava se sufinanciranje troškova kupnje opreme koja se koristi za selidbu pčelinjih zajednica te se omogućava povrat dijela troškova za dodatno osiguranje pčelarskih vozila. Ova se mjera predlaže zbog zastarjelosti opreme, a u cilju povećanja sigurnosti pčelarenja i povećanja proizvodnje meda osiguravanjem dostupnosti više pčelinjih paša. S obzirom na zemljopisni položaj Republike Hrvatske i tri klimatske zone, sve veće urbanizacije kao i kratkotrajnosti paša, sve veći broj pčelara seli na dvije ili više pčelinjih paša. Kroz mjeru će se omogućiti uspostava evidencije selećih pčelinjaka, njihovo praćenje i nadzor te uređenje lokacija za doseljavanje.

Mjera je povezana s ciljevima 1. i 2. iz točke 8. pčelarskog programa.

4. Mjere za potporu laboratorija za analizu pčelinjih proizvoda s ciljem potpore pčelarima da svoje proizvode plasiraju na tržište i povećaju njihovu vrijednost

Ovom će se mjerom provoditi utvrđivanje kvalitete i botaničkog podrijetla pčelarskih proizvoda navedenih u Prilogu I., Dijelu XXII. Uredbe (EU) br. 1308/2013. Zbog biljne raznolikosti Republike Hrvatske i različitih klimatskih uvjeta velike su mogućnosti u proizvodnji uobičajenih i raritetnih vrsta meda te povećanju njegove ponude i konkurentnosti, kako na tržištu Republike Hrvatske, tako i na tržištu Europske unije. U posljednjih su nekoliko godina razvijene analitičke i dijagnostičke metode koje omogućuju pouzdano otkrivanje prisutnosti uzročnika bolesti i utvrđivanje udjela patvorina u pčelinjem vosku, te ih je u okviru programa moguće primijeniti za rješavanje problema koji u pčelarstvu nanosi velike ekonomske gubitke.

Mjera je povezana s ciljevima 1., 2. i 3. iz točke 8. pčelarskog programa.

5. Obnavljanje pčelinjeg fonda

Predmet mjere je očuvanje i obnavljanje pčelinjeg fonda, čime se izravno pomaže očuvanje izvorne pasmine sive pčele, te se unaprjeđuju njezine gospodarske i biološke odlike.

Ova se mjera odnosi na sufinanciranje trženja selekcioniranih matica kroz potporu uzgajivačima matica za uzgoj selekcioniranih matica i provođenje testiranja matica sukladno uzgojnom programu (morfološki, performance i progeni testovi, te testovi otpornosti na bolesti). Poticanjem uzgoja matica, kod velikog broja uzgajivača iz svih zemljopisnih regija, osigurava se očuvanje biološke raznolikosti izvorne populacije pčela. Uzgajivačima matica i udruzi uzgajivača omogućilo bi se korištenje metoda analize i ocjene matica u laboratorijskim uvjetima, koje nisu u mogućnosti osobno provoditi na uzgajalištima, što bi značajno doprinijelo unaprjeđenju uzgojenih matica za tržište. Pčelarima će se omogućiti nadomještanje ili zamjena matica maticama kontroliranog porijekla za obnovu pčelinjeg fonda uz sufinanciranje nabave istih.

Mjera je povezana s ciljem 2. iz točke 8. pčelarskog programa.

6. Suradnja sa specijaliziranim tijelima za provedbu programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda

Predmet je mjere financiranja projekata primijenjenih istraživanja u pčelarstvu, relevantnih za poboljšanje uvjeta pčelarenja kroz dopunjavanje i izgradnju novih znanja vezanih za sljedeća područja:

Područje istraživanja: Bolesti i štetnici pčela te njihove interakcije

Glavni cilj ove teme je jačanje i izgradnja baze znanja vezanih za dijagnostiku, preventivu, tretiranja te utjecaj bolesti i štetnika na pčelinje zajednice u različitim pašnim i klimatskim uvjetima Republike Hrvatske. Multidisciplinarnim bi se istraživanjem obuhvatilo područja biologije, fiziologije i patologije pčelinje zajednice, pojedinačni kao i istodobni višestruki utjecaji bolesti i štetnika te primijenjenih postupaka suzbijanja bolesti na proizvodnost i vitalnost pčelinjih zajednica. Potrebno je predvidjeti i mogućnost istraživanja pojavnosti novih štetnika čije širenje predstavlja realnu prijetnju pčelarstvu u Republici Hrvatskoj (*Vespa velutina*, *Aethina tumida*).

Područje istraživanja: Očuvanje bioraznolikosti pčela, te utjecaj okoliša na pčelinje zajednice

Cilj istraživanja jest uvođenje metoda i razvoj postupaka monitoringa i karakterizacije unutar-pasminske raznolikosti populacije pčela u Republici Hrvatskoj. Kroz istraživanje se očekuje inventarizacija starih i/ili izoliranih pčelinjaka i populacija feralnih zajednica, te utvrđivanje introgresije genoma drugih pasmina. Rezultati ovakvog istraživanja bili bi osnova za definiranje i pokretanje programa očuvanja specifičnog genoma pčela u pojedinim regijama Republike Hrvatske, tj. stvaranja zaštićenih područja za pčele (conservation areas).

Potrebno je proširiti znanja o biološkom ciklusu, proizvodnosti i vitalnosti te preživljavanju pčelinjih zajednica u odnosu na klimatske i pašne pokazatelje, odnosno njihove promjene (cvatnja nektarnog bilja, pojave medljike, nutrienti, kontaminanti, utjecaji iz poljoprivrede i/ili industrije, kretanja temperature, padalina, i sl.) te tehnologiju pčelarenja. S obzirom na sve izraženiji utjecaj klimatskih promjena na okolišne čimbenike koji neposredno određuju biologiju pčele potrebno je detaljnije ispitati vezu ovih interakcija te njihov intenzitet. Svrha je ove teme ojačati i proširiti spoznaje o biološkim i proizvodnim odlikama pčela u različitim regijama Hrvatske radi uspješnije prilagodbe tehnologije pčelarenja.

Područje istraživanja: Potvrđivanja autentičnosti vrste, zemljopisnog podrijetla te načina proizvodnje pčelinjih proizvoda (med, matična mliječ, pelud, propolis, vosak).

Povećan uvoz meda i drugih pčelinjih proizvoda iz trećih zemalja dodatno ističe značaj i potrebu istraživanja metoda i parametara potvrđivanja autentičnosti meda iz različitih regija Republike Hrvatske. Ujedno, neophodna su istraživanja kojima bi se karakterizirali te standardizirali ostali pčelinji proizvodi (matična mliječ, pelud, vosak, propolis) s obzirom na tehnološke postupke i regiju pčelarenja.

Cilj istraživanja je proširiti znanja iz područja sigurnosti i kvalitete meda i ostalih pčelinjih proizvoda u fazama proizvodnje, transporta, obrade, pakiranja i skladištenja te metodologije neophodne za kontrolu i osiguranje kvalitete, što ukupno gledano doprinosi zaštiti potrošača, ali i samih proizvođača.

Mjera je povezana s ciljevima 1., 2., 3. i 4. iz točke 8. pčelarskog programa.

7. Praćenje tržišta

Kroz ovu mjeru predviđaju se i jednokratna i kontinuirana istraživanja kao i prikupljanja podataka o: tržištu meda, drugim pčelinjim proizvodima, biološkom materijalu (matice, rojevi, zajednice), pratećoj industriji (oprema i pribor za pčelare) te izradi analiza i izvještaja u određenim vremenskim razmacima. Provedba ove mjere je neophodna, jer u Republici Hrvatskoj još nije sustavno riješeno praćenje ovoga segmenta tržišta.

Mjera je povezana s ciljem 3. iz točke 8. pčelarskog programa.

8. Poboljšanje kvalitete proizvoda s ciljem iskorištavanja potencijala proizvoda na tržištu

Potrebno je potaknuti pčelare i pčelarske udruge da se više uključe u različite dostupne sheme potvrđivanja kvalitete proizvoda. Stoga bi se ovom mjerom sufinancirao pristup tržištu kroz promociju proizvoda, a poseban bi naglasak bio na informiranju i edukaciji potrošača.

Mjera je povezana s ciljem 3. iz točke 8. pčelarskog programa.

Korisnici Programa

Sredstva iz pčelarskog programa bit će korištena za aktivnosti i programe pčelara, pčelarskih udruga i HPS-a, te nositelja istraživanja (znanstvene institucije).

9.1. Pregled ukupno predviđenih troškova provedbe pčelarskog programa

Tablica 6. Predviđeni troškovi po mjeri i godini trajanja pčelarskog programa u eurima

Mjere	2017.	2018.	2019.
(a) tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara	831.804,00	831.804,00	831.804,00
(b) suzbijanje štetnikai bolesti pčela, naročito varooze	626.396,70	626.396,70	626.396,70
(c) racionalizacija troškova selećeg pčelarenja	298.443,20	298.443,20	298.443,20
(d) mjere za potporu laboratorija za analizu pčelinjih proizvoda s ciljem potpore pčelarima da svoje proizvode plasiraju na tržište i povećaju njihovu vrijednost	69.599,60	69.599,60	69.599,60
(e) obnavljanje pčelinjeg fonda	306.238,40	306.238,40	306.238,40
(f) suradnja sa specijaliziranim tijelima za provedbu programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda	48.719,75	48.719,75	48.719,75
(g) praćenje tržišta	22.271,85	22.271,85	22.271,85
(h) poboljšanje kvalitete proizvoda s ciljem iskorištavanja potencijala proizvoda na tržištu	52.060,50	52.060,50	52.060,50
UKUPNO	2.255.534,00	2.255.534,00	2.255.534,00

Napomena: Izračun je temeljen na indikativnoj omotnici koju je prezentirala Europska komisija na 155 odboru za zajedničku organizaciju tržišta poljoprivrednih proizvoda održane 18. veljače 2016.

Ministar nadležan za poljoprivredu (u daljnjem tekstu: ministar) može s ciljem maksimalnog iskorištenja raspoloživih sredstava, imajući u vidu interese pčelara u Republici Hrvatskoj, donijeti odluku o raspodjeli neiskorištenih sredstava između pojedinih mjera pčelarskog programa pod uvjetom da se ne prelazi ukupno predviđeni iznos u godini provedbe pčelarskog

programa. Ministar spomenutu odluku donosi temeljem izvještaja kojeg Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (u daljnjem tekstu: Agencija za plaćanja) dostavlja Ministarstvu poljoprivrede nakon obrade svih zahtjeva iz kojeg je razvidno da predviđena sredstva za pojedinu mjeru nisu iskorištena.

10. Kriteriji kako bi se osiguralo da ne dođe do dvostrukog financiranja pčelarskih programa u skladu s člankom 5. Delegirane Uredbe Komisije (EU) 2015/1366

Zakon o poljoprivredi uređuje provedbu Uredbe (EU) br. 1308/2013 te Uredbe (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 u Republici Hrvatskoj te utvrđuje kaznene odredbe nepoštivanja navedenog Zakona i provedbe spomenutih uredbi. Dodatno temeljem navedenog Zakona obveza je da se Ministarstvu poljoprivrede dostave svi prijedlozi državne potpore, koje Ministarstvo kao nadležno tijelo ispituje, ocjenjuje i daje mišljenja u odnosu na njihovu usklađenost s pravilima Europske unije o državnim potporama iz područja poljoprivrede.

Temeljem Zakona o poljoprivredi, Agencija za plaćanja provodi administrativnu kontrolu i kontrolu na terenu za sve mjere i pravila za koje je nadležna gdje administrativnom kontrolom zahtjeva za pojedine mjere poljoprivredne politike obuhvaća i kontrolu usklađenosti svih podnesenih zahtjeva sa zakonskim i podzakonskim propisima, odnosno odgovarajućim uredbama Europske unije. Također spomenutim Zakonom se vrši i inspekcijski nadzor korisnika mjera posebnih pomoći u sektoru pčelarstva gdje, ukoliko dođe do kršenja, korisnici podliježu sankcijama propisanim Zakonom o poljoprivredi.

Detalji izbjegavanja dvostrukog financiranja mjera obuhvaćenih pčelarskim programom propisuju se pravilnikom gdje korisnik mjere prilikom podnošenja zahtjeva za isplatu potpore potvrđuje da:

- su podaci navedeni u zahtjevu istiniti
- je upoznat s odredbama pčelarskog programa i provedbenog pravilnika
- će omogućiti kontrolu na terenu i inspekcijski nadzor
- će čuvati kopije zahtjeva i priloga 5 godina od dana podnošenja zahtjeva i
- nije po računima priloženim uz zahtjev ostvario potporu iz drugih izvora financiranja.

Dodatno na originalu računa, koji se koristi za ostvarivanje prava na potporu, mora biti naznačeno ime, prezime i OIB podnositelja zahtjeva te je na isti podnositelj zahtjeva dužan vlastoručno naznačiti neizbrisivu oznaku pčelarske godine za koju traži potporu.

11. Pokazatelji uspješnosti korišteni za svaku odabranu mjeru u području pčelarstva

Tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara

- broj organiziranih radionica, seminara i tečajeva u svrhu edukacije pčelara
- modernizacija opreme koja se koristi u pčelarenju.

Suzbijanje štetnika i bolesti pčela, naročito varooze

- broj pčelara koji su sudjelovali u mjeri

- pravovremeno i učinkovito kontroliranje i suzbijanje štetnika i bolesti u pčelinjim zajednicama
- nadograđene i poboljšane funkcionalnosti postojećeg sustava evidencije pčelara
- razvoj sustava monitoringa pojavnosti bolesti pčela.

Racionalizacija troškova selećeg pčelarenja

- modernizacija zastarjele opreme koja se koristi u selećem pčelarenju
- poboljšanje vjerodostojnosti evidencije, praćenja i nadzora selećih pčelinjaka te nadzora i uređenja lokacija za doseljavanje.

Mjere za potporu laboratorija za analizu pčelinjih proizvoda s ciljem potpore pčelarima da svoje proizvode plasiraju na tržište i povećaju njihovu vrijednost

- broj ispitanih uzoraka na parametre kvalitete prije stavljanja na tržište
- smanjenje prisutnosti uzročnika bolesti u pčelinjim proizvodima
- smanjenje udjela patvorina u pčelinjem vosku.

Obnavljanje pčelinjeg fonda

- očuvanje broja pčelinjih zajednica
- povećanje proizvodnje selekcioniranih matice pčela
- povećanje trženja selekcioniranih matice pčela.

Suradnja sa specijaliziranim tijelima za provedbu programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda

- diseminacija rezultata
- informiranost pčelara i dostupnost novih znanja
- uspješnost karakterizacije i standardizacije autentičnosti vrste i zemljopisnog podrijetla pčelinjih proizvoda.

Praćenje tržišta

- stanje izrade i ažuriranja baze podataka o prodaji i cijenama pčelinjih proizvoda (razvoj sustava praćenja)
- praćenje potreba proizvođača i tržišta pčelinjih proizvoda.

Poboljšanje kvalitete proizvoda s ciljem iskorištavanja potencijala proizvoda na tržištu

- broj organiziranih promotivnih kampanja i edukacije potrošača
- izrada shema potvrđivanja kvalitete pčelinjih proizvoda na tržištu
- uspješnost potvrđivanja kvalitete pčelinjih proizvoda.

12. Provedbeni aranžmani za pčelarski program

Kontaktna točka zadužena za upravljanje pčelarskim programom u Republici Hrvatskoj

Kontaktna točka zadužena za upravljanje pčelarskim programom je Ministarstvo poljoprivrede. Ministarstvo poljoprivrede će za ove potrebe osnovati Povjerenstvo za upravljanje pčelarskim programom koje će razmatrati rezultate provedbe temeljem postavljenih indikatora uspješnosti te temeljem istih donositi zaključke o provedbi mjera i njihovoj opravdanosti provedbe u nastavku pčelarskog programa u idućim godinama.

Povjerenstvo za upravljanje pčelarskim programom bit će sastavljeno od predstavnika Hrvatskog pčelarskog saveza koje je krovno pčelarsko udruženje u Republici Hrvatskoj, predstavnika Ministarstva poljoprivrede, predstavnika Agencije za plaćanja, predstavnika Hrvatske poljoprivredne agencije te predstavnika znanstvenih institucija vezanih uz provedbu pčelarskog programa.

Opis postupka za praćenje provjera

Detaljna pravila za provođenje pčelarskog programa, administrativnu kontrolu i kontrolu na terenu propisuje ministar poljoprivrede pravilnikom na temelju Zakona o poljoprivredi.

Administrativne kontrole te kontrole na terenu tijekom odvijanja Programa kao i kontrole na kraju provedbe pčelarskog programa provodi Agencija za plaćanja. Kontrolom na terenu bit će obuhvaćeno najmanje 5% zahtjeva svake od mjera. Uzorak na kojem će biti provedena kontrola na terenu podnesenih ponuda/zahtjeva odabire se na podlozi analize rizika i slučajnim odabirom koje za svaku godinu donosi Agencija za plaćanja.

Inspeksijski nadzor provodi poljoprivredna inspekcija kako je propisano Zakonom o poljoprivredi.

Opis koraka koji se moraju poduzeti u slučaju neopravdanog plaćanja korisnicima, uključujući kazne

Zakonom o poljoprivredi propisani su koraci u slučaju neopravdanog plaćanja korisnicima te kazne za nepoštivanje uredbi temeljem kojih se donosi pčelarski program.

Kako bi se što je moguće više izbjeglo neopravdano plaćanje korisnicima, Agencija za plaćanja provodi administrativnu obradu pristiglih zahtjeva i kontrolu na terenu prije donošenja odluka o isplati podnositeljima zahtjeva koji su udovoljili ili djelomično udovoljili uvjetima, koji će biti detaljnije propisani pravilnikom o provedbi mjera pčelarskog programa.

Ministarstvo poljoprivrede i Agencija za plaćanja odlučuju o oduzimanju prava, povratu sredstava ili upravnim sankcijama u skladu s propisima Europske unije i propisima za njihovo provođenje.

Ako se nakon izvršene isplate potpore korisnicima, na temelju naknadne administrativne kontrole i kontrole na terenu, utvrdi nepravilnost učinjena od strane korisnika, Agencija za plaćanja donosi odluku o povratu sredstava, kojom od korisnika zahtijeva povrat isplaćenih sredstava u roku od 30 dana od dostave odluke korisniku. Ova odluka Agencije za plaćanja izdaje se na temelju izvješća o kontroli na terenu i/ili zapisnika nadležne inspekcije. Agencija za plaćanja navedenu odluku dostavlja i nadležnoj inspekciji u Ministarstvu.

Ako korisnik nije vratio neopravdano isplaćena sredstva, na taj se iznos nakon isteka roka obračunava zakonska zatezna kamata.

Korisnik je dužan vratiti sredstva dobivena na temelju netočnih podataka i/ili ako ih je ostvario protivno uvjetima i odredbama Zakona o poljoprivredi i provedbenog propisa o provedbi mjera pčelarskog programa na račun naveden u odluci o povratu sredstava Agencije za plaćanja ili na temelju rješenja nadležne poljoprivredne inspekcije.

Odredbe kojima se osigurava objavljivanje pčelarskog programa u Republici Hrvatskoj

Nakon njegova odobrenja, pčelarski program će se službeno objaviti na stranicama Ministarstva poljoprivrede, HPS-a, Hrvatske poljoprivredne agencije, Savjetodavne službe i Agencije za plaćanja. Dodatno o odobrenju pčelarskog programa pčelari će biti informirani i putem časopisa kojeg izdaje HPS kojeg primaju svi njegovi članovi. O programu nakon njegova prihvaćanja bit će obaviješteni svi subjekti koji su povezani s pčelarskom proizvodnjom u Republici Hrvatskoj.

Koraci poduzeti radi uspostavljanja suradnje s predstavničkim organizacijama u području pčelarstva

Pčelarski program je izradilo Ministarstvo poljoprivrede u suradnji s:

- Hrvatskim pčelarskim savezom koji predstavlja krovno udruženje pčelara u Republici Hrvatskoj
- Agencijom za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
- Hrvatskom poljoprivrednom agencijom
- Udrugom uzgajivača selekcioniranih matica pčela Hrvatske koja predstavlja krovno uzgojno udruženje u području pčelarstva u Republici Hrvatskoj
- Agronomskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu
- Veterinarskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu
- Poljoprivrednim fakultetom Sveučilišta u Osijeku
- Prehrambeno-tehnološkim fakultetom Sveučilišta u Osijeku.

U suradnji sa Hrvatskim pčelarskim savezom te Hrvatskom poljoprivrednom agencijom prije izrade pčelarskog programa provedena je anketa među pčelarima kako bi se, između ostalog, ispitao interes za provedbu mjera pčelarskog programa.

Prije izrade pčelarskog programa, od strane Hrvatskog pčelarskog saveza donesena je odluka kojom su prihvaćene sve mjere koje je sukladno Uredbi (EU) br. 1308/2013 moguće obuhvatiti pčelarskim programom, te da se pristupi izradi pčelarskom programu prema ovim mjerama.

Opis metode za evaluaciju rezultata koji su postignuti mjerama pčelarskog programa u pčelarskom sektoru Republike Hrvatske

Metoda evaluacije rezultata postignutih mjerama pčelarskog programa koristit će podatke dobivene temeljem pokazatelja (indikatora) uspješnosti provođenja svake odabrane mjere u pčelarskom programu te provođenjem ankete među pčelarima.